

Svetujemo, da knjige, ki so v seznamih razdeljene na običajne stopnje, uporabljate **glede na bralne in jezikovne zmožnosti** bralcev:

- B – primerno za otroke med 3. in 6. letom, **tudi še v zgodnjem bralnem obdobju**
- 1. stopnja – primerno za učence 1., 2. in 3. razredov OŠ, **tudi še na 2. stopnji**
- 2. stopnja – primerno za učence 4., 5. in 6. razredov OŠ, **tudi še na 3. stopnji**
- 3. stopnja – primerno za učence 7., 8. in 9. razredov OŠ, **tudi za srednješolce**

Mentorji sezname vsekakor **dopolnjujte** tudi z drugimi knjigami iz preteklih let in predvsem z novostmi. Po svoji strokovni presoji jih **prilagodite zmožnostim** mladih bralcev, izbirajte in dodajajte pa jih tudi **po njihovih zanimanjih in željah**.

Seznami knjig so pripravljene s pomočjo *Priročnikov za branje kakovostnih mladinskih knjig*, ki jih pripravlja Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana (<http://www.mkli.si/prirocnik/item/451>), in z dovoljenjem PCMKK pri MKL.

Etnologija

Godina Golija, Maja: ***Prehranski pojmovnik za mlade***.

Ilustr. Izar Lunaček. Maribor: Aristej, 2006. (Pojmovniki; 5), 128 str.

| 3 | 3. stopnja | pojmovnik | etnografija, hrana, Slovenija

Prehranski pojmovnik je peti iz privlačno zasnovane zbirke pojmovnikov, ki so se doslej lotili gledališča, logike, etike in filma. Njegova avtorica, sicer etnologinja, se v knjigi na priljuden način v devetih poglavjih loti prehranjevalnih praks, kot so se pojavljale v različnih zgodovinskih, kulturnih in družbenih okoljih, s poudarkom na slovenskem prostoru. Pri tem ponuja odgovore na številna zanimiva vprašanja, ki se bralcem nemara še nikoli niso zastavila: kdaj smo Slovenci dobili prvo kuharsko knjigo, koliko McDonald'sovih restavracij je na zemeljski obli, kdaj so izumili sladoled itd. K pestrosti pojmovnika nedvomno precej prispevajo tudi duhovite ilustracije striparja Izarja Lunačka ter številne zgovorne fotografije in reprodukcije umetniških slik na temo hrane, pijače in prehranjevalnih običajev. Simpatičen in priročen dodatek so tudi recepti na koncu poglavij, ki utegnejo bralce premamiti, da bodo preizkusili svoje kuharske veščine. Prehranski pojmovnik je zanimiva in poučna knjiga, niti ne samo za mlade, pač pa za vse, ki jih zanima strnjen pogled na prehrano kot kulturno dobro, torej pogled etnologinje, ki zmore gledati onkraj kaloričnih vrednosti živil.

Kole, kole, koledo, leto lepo mlado: slovenske ljudske pripovedi ob letnih mejnikih.

Ilustr. Damijan Stepančič. Spr. beseda Monika Kropelj, Roberto Dapit. Radovljica; Ljubljana: Didakta, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje, 2008. (Zakladnica slovenskih pripovedi), 48 str.

| 3 | 3. stopnja | legende, ljudsko slovstvo, po ljudskem izročilu

| bajeslovna bitja, etnografija, fantastična bitja, običaji, prazniki, Slovenija

Posamezne knjige iz zbirke so zasnovane tematsko in prinašajo najstarejše oziroma najbolj primarne pripovedi na določeno temo, ki jih sicer poznamo v drugih različicah v ljudskem slovstvu ali celo v avtorskih zapisih. Omenjena knjiga je že deveta po vrsti. Osredotočena je na krogotok letnih časov in na slovenske ljudske pripovedi, ki se navezujejo na mejnike v letu. Prav vsak mejnik ima svojega izrazitega junaka pripovedi, pri čemer se prepletajo tako krščanski vplivi kot tudi stara ljudska, predkrščanska verovanja. Pripovedi so strokovno izbrane, pomemben del knjige pa predstavlja spremna beseda, opombe in razlage manj znanih besed. Ilustrator Damijan Stepančič se je v to izdajo zbirke zakladov ljudske pripovedi s svojimi ilustracijami vključil kot ljudski pripovednik po impresiji, a hkrati kot izviren umetnik likovnega pripovedništva. (DLV)

Mlakar, Vlasta: **Pradavna bajeslovna praznovanja skozi zodiakalni koledar.**

Ilustr. Irena Gašperšič. Spr. beseda Janez Bogataj. Ljubljana: Morfem, 2007, 32 str.

| 3 | 2. Stopnja | letni časi, meseci, mitologija, prazgodovina, prazniki

Pravljичne pripovedi razkrivajo pradavne korenine bajeslovnih praznovanj skozi koledarsko leto, ki je razdeljeno na dvanajst mesecev in dvanajst zodiakalnih znamenj. Opisujejo razne oblike in pojave ljudskega verovanja v poganski pradavnini, ko je bila človekova povezanost z naravnim in kulturnim okoljem najbolj pristna, spontana in popolna. Sodobnim bralcem tako predstavljajo našo pradavno duhovno dediščino, obenem pa na ta način skušajo predvsem mladi generaciji sporočiti, da imata tudi današnja (popularna!) astrologija in horoskop svoj izvor v prastarih magičnih predstavah, ki se nanašajo na ljudsko verovanje v dobre in zle duhove narave ter v razne načine čarovnega delovanja, tudi vedeževanja. Prof. dr. Janez Bogataj v spremni besedi poudari, da gre v pravljичnih pripovedih "v nekem smislu za naša sodobna vstopanja v razmere pradavnih časov" in "da nas provokativno opominjajo tudi na naša sodobna odtujevanja in odmikanja od popolne povezanosti z naravo, s svetom in kozmosom, kot so nekdaj obdajali naše prednike". (TJ)

Najlepše zgodbe s slovenskih gradov.

Izbr. in prir. Marjeta Zorec. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009. (Slovensko izročilo), 195 str.

| 3 | 3. stopnja | ljudsko slovstvo, poučno leposlovje | gradovi

Zbirka prinaša zgodbe o 80 gradovih iz vseh slovenskih pokrajin. Urednica jih je izbrala iz različnih virov; v glavnem gre za priredbe (avtorskih) zapisov ljudskega izročila (npr. Kelemina, Trdina) ali pa že kar umetniško dognanih literarnih del, tako pesniških kot proznih (npr. France Prešeren, Krst pri Savici, Mimi Malenšek, Inkvizitor). Nad vsako zgodbo je nekaj informativnih vrstic, ki predstavijo grad. Nekatero zgodbo so opremljene z reprodukcijami Valvasorjevih litografij. Knjiga, ki je lepa na pogled, ima predvsem domoznanski pomen: predstavlja veliko gradov in njihovih zgodb, ki so lahko dopolnilo k poznavanju naše kulturne dediščine, medtem ko sicer korektne priredbe besedil nudijo le informacije (o gradovih in njihovih zgodbah), ne pa tudi estetskega užitka. Dva seznama na kraju knjige prinašata nabor umetnostnih in strokovnih besedil, ki vabijo k poglobljenemu branju in učenju o slovenskih gradovih. (TJ)

Rasla je jelka do neba: zgodbe iz našega ljudskega herbarija.

Ilustr. Maria Magdalena Szmatuła. Izbr. in prir. Zmago Šmitek. Radovljica: Didakta, 2012. (Zakladnica slovenskih pripovedi), 92 str.

| 3 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], ljudsko slovstvo, spremna beseda | etnografija, rastline

Smeh je pol zdravja: navihane in šaljive slovenske ljudske pripovedi. Ilustr. Anita Pertoci. Izbr. in prir.

Monika Kropelj Telban. Radovljica: Didakta, 2015. (Zakladnica slovenskih pripovedi), 83 str.

| 3 | 3. stopnja | [ODLIČNO], ljudsko slovstvo, spremna beseda | humor, Slovenija

Stoji, stoji tam beli grad: slovenske ljudske pripovedi o naseljih, naravnih znamenitostih, cerkvah in gradovih.

Ilustr. Urh Sobočan. Izbr. in prir. Monika Kropelj. Izbr. in prir. Roberto Dapit. Radovljica: Didakta, 2014. (Zakladnica slovenskih pripovedi), 79 str.

| 3 | 3. stopnja | [ODLIČNO], ljudsko slovstvo, spremna beseda | etnografija, kulturna dediščina

Ob pričujočem naslovu iz izjemne zbirke slovenskih ljudskih pripovedi naj ponovimo v prejšnjih priročnikih že zapisano: "Posamezne knjige iz zbirke so zasnovane tematsko in prinašajo najstarejše oziroma najbolj primarne pripovedi na določeno temo, ki jih sicer poznamo v drugih različicah v ljudskem slovstvu ali celo v avtorskih zapisih." (DLV) Gre za trinajsto knjigo v zbirki, ki ima vse kakovostne elemente prejšnjih: strokovnost izbora, obsežno spremno besedo avtorice, navedbo virov in, za mlade bralce zelo pomembno–sprotne opombe, ki so pogosto razlage manj znanih besed.

Knjigo krasijo barvne ilustracije, ki dopolnjujejo in mestoma duhovito komentirajo posamezne pripovedi in tako zaokrožujejo preiščeno stekano likovno zasnovano celotno zbirke. Tokrat sta avtorja, kot lahko razbiramo že iz podnaslova, (i)zbrala gradivo, ki je seveda zanimivo samo po sebi, dobrodošlo pa je lahko tudi kot popestritev, poglobitev, nadgradnja ... spoznavanja prostora/ov, kjer živimo Slovenci—tako za prave popotnike kot za tiste, ki potujejo kar "s prstom po zemljevidu". Pričujoči izbor je torej prav tako kot prejšnji zasnovan študijsko, vsekakor pa ponuja izhodišča za mnoge zanimive povezave in poti, na katere se lahko podajo tudi mlajši in manj zahtevni bralci. (MP)

Pripravila: mag. Tilka Jamnik